

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันการปลูกข้าวในแต่ละภาคของประเทศไทย พันธุ์ข้าวที่นิยมปลูกมีความแตกต่างกัน ซึ่งอาจจะขึ้นอยู่กับความต้องการของตลาด ราคาข้าวแต่ละพันธุ์ในปีที่ผ่านมา ลักษณะสภาพแวดล้อมของพื้นที่ การระบาดของโรคและแมลง จำนวนพื้นที่ที่ปลูกข้าวของเกษตรกรแต่ละราย ระบบชลประทาน และค่านิยมการบริโภคข้าวของเกษตรกรในพื้นที่ รวมถึงพื้นที่ใกล้เคียง สำหรับพันธุ์ข้าวที่นิยมปลูกในแต่ละภาค มีดังนี้ ภาคกลาง พันธุ์ พิษณุโลก 2 , ชัยนาท 1 , ปทุมธานี 1 และสุพรรณบุรี 1 ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พันธุ์ ข้าวดอกมะลิ 105 , กข 15 , กข 6 , เหนียวสันป่าตอง และเหลืองประทิว ภาคเหนือ พันธุ์ กข 6 , ข้าวดอกมะลิ 105 , กข 15 , พิษณุโลก 2 , สุพรรณบุรี 1 , บางเตน , สันป่าตอง 1 และ กข 10 ภาคใต้ พันธุ์ เฌียงพัทลุง , เล็บนกปัตตานี และสังข์หยด จากข้อมูลจะเห็นได้ว่าภาคกลางและภาคใต้พันธุ์ข้าวที่เกษตรกรนิยมปลูกเป็นข้าวเจ้าทั้งหมด ส่วนภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคเหนือ ปลูกทั้งข้าวเจ้า และข้าวเหนียว

การปลูกข้าวในจังหวัดแพร่ วิธีการปลูกคล้ายกับหลายจังหวัดในภาคเหนือตอนบน ส่วนใหญ่จะปลูกในฤดูฝน วิธีปลูกใช้วิธีปักดำ รองลงมาก็คือหว่านน้ำตม การเก็บเกี่ยวจะใช้แรงงานคนและเครื่องเกี่ยวนวด วัตถุประสงค์ในการปลูกข้าวของเกษตรกร มีทั้งปลูกเพื่อไว้บริโภคในครัวเรือน และเพื่อจำหน่าย โดยมีพื้นที่ปลูกข้าวทั้งหมดประมาณ 308,735 ไร่ ผลผลิตประมาณ 170,840 ตัน เกษตรกรผู้ปลูกข้าว จำนวน 66,479 ราย โดยพันธุ์ข้าวที่นิยมปลูกข้าวเหนียว ได้แก่ พันธุ์ กข 6 กข 10 และสันป่าตอง 1 ส่วนข้าวเจ้า ได้แก่ พันธุ์ ข้าวดอกมะลิ 105 และ กข 15

ถึงแม้จังหวัดแพร่จะเป็นจังหวัดที่มีพื้นที่ปลูกข้าวน้อยเมื่อเทียบกับหลายจังหวัดใกล้เคียง แต่จังหวัดแพร่ ก็มีหน่วยงานที่ทำหน้าที่ส่งเสริมและพัฒนาในด้านการปลูกข้าวหลายหน่วยงานด้วยกัน ซึ่งได้แก่ ศูนย์วิจัยข้าวแพร่ ศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าวแพร่ สำนักงานเกษตรจังหวัดแพร่ และสหกรณ์การเกษตร ที่สนับสนุนด้านเมล็ดพันธุ์ดี และองค์ความรู้เรื่องข้าว มีโรงสีข้าวขนาดใหญ่หลายโรง ที่รับซื้อข้าวจากเกษตรกรเพื่อจำหน่ายและแปรรูป ทำให้การปลูกข้าวในจังหวัดแพร่จึงเป็นลักษณะแบบครบวงจร แต่อย่างไรก็ตาม ราคาข้าวเปลือกในจังหวัดแพร่ไม่มีความแตกต่างจากจังหวัดใกล้เคียงมากนัก โดยราคาซื้อขายข้าวในจังหวัดแพร่ในช่วงเดือนธันวาคม ซึ่งเป็นเดือนที่มีผลผลิตข้าวออกสู่ตลาดมากที่สุด ตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2546 – 2548 พบว่าราคาข้าวเปลือกเจ้า กับ ราคาข้าวเปลือกเหนียว ดังนี้ คือ 7.7 : 5.6 บาท , 7.6 : 5.1 บาท , 7.3 : 6.2 บาท ตามลำดับ จากข้อมูลเห็นได้ว่า ราคาข้าวเปลือกเจ้า มีราคาสูงกว่าราคาข้าวเปลือกเหนียว อย่างไรก็ตามที่ผ่านมา เกษตรกร ผู้

ปลูกข้าวในจังหวัดแพร่ยังนิยมปลูกข้าวเหนียวมากกว่าข้าวเจ้ามาโดยตลอด จะเห็นได้จาก อัตราส่วนพื้นที่ปลูก ข้าวเจ้ากับข้าวเหนียว ตั้งแต่ปี พ.ศ.2545 – 2548 ดังนี้ 10,749 : 297,772 ไร่ , 24,301 : 294,950 ไร่ , 24,188 : 290,637 ไร่ ตามลำดับ อย่างไรก็ตาม พื้นที่ปลูกข้าวเจ้าในจังหวัดแพร่ มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น แต่เป็นไปในลักษณะแบบซ้ำๆ ดังนั้น ควรมีการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับ พฤติกรรมของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวในจังหวัดแพร่ ที่มีผลต่อการเลือกพันธุ์ข้าวเพื่อใช้ในการปลูก และอัตราส่วนพันธุ์ข้าวที่นิยมปลูก รวมทั้งอุปสรรคและปัญหาต่างๆ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการ ส่งเสริม และพัฒนาการปลูกข้าว และใช้ประกอบในการตัดสินใจวางแผนการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวใน แต่ละปี ของศูนย์วิจัยข้าวแพร่ ศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าวแพร่ และสหกรณ์ที่ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว ตลอดจน ศูนย์ข้าวชุมชน ที่ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวพันธุ์ดี ให้ตรงตามความต้องการของเกษตรกร ทั้งชนิดพันธุ์ และปริมาณที่ใช้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการตัดสินใจการเลือกพันธุ์ข้าวเพื่อใช้ในการปลูกของเกษตรกรในจังหวัดแพร่
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ ระหว่างสภาพส่วนบุคคล เศรษฐกิจ สังคม ของเกษตรกรต่อการเลือกพันธุ์ข้าว เพื่อใช้ในการปลูก
3. เพื่อศึกษาปัญหาอุปสรรค ข้อเสนอแนะในการปลูกข้าวของเกษตรกรในจังหวัดแพร่

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าวแพร่ ศูนย์วิจัยข้าวแพร่ และสหกรณ์การเกษตรที่ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว สามารถวางแผนการผลิตเมล็ดพันธุ์ในแต่ละปี ได้อย่างมีประสิทธิภาพเมล็ดพันธุ์ที่ผลิตตรงตามความต้องการของเกษตรกรทั้งชนิดพันธุ์ และปริมาณทำให้ลดความเสี่ยงในการลงทุนผลิตเมล็ดพันธุ์ ลงได้
2. ใช้เป็นข้อมูลด้านการตลาดเพื่อการกระจายเมล็ดพันธุ์ดี ของแต่ละหน่วยงานที่ผลิตเมล็ดพันธุ์ดี สามารถเข้าถึงเกษตรกรเป้าหมายได้ตรงจุด และรวดเร็วมากยิ่งขึ้น
3. ใช้เป็นข้อมูลในการส่งเสริม และพัฒนาเกี่ยวกับการปลูกข้าว แก่เกษตรกรให้เหมาะสม กับสภาพแวดล้อม ของแต่ละพื้นที่ ในจังหวัดแพร่

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ได้ศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกพันธุ์ข้าวเพื่อใช้ในการปลูกเฉพาะ เกษตรกรผู้ปลูกข้าว ในจังหวัดแพร่ เท่านั้น

นิยามศัพท์

เกษตรกร หมายถึง เกษตรกรผู้ปลูกข้าวที่อยู่ในจังหวัดแพร่

รายได้ หมายถึง รายได้รวมทั้งหมดของครอบครัวซึ่งเป็นรายได้จากการเกษตร กับรายได้
นอกจากการเกษตรในรอบหนึ่งปี

การเลือกพันธุ์ข้าว หมายถึง การตัดสินใจของเกษตรกรในการเลือกพันธุ์ข้าวว่าจะใช้พันธุ์
อะไร

ข้าวเจ้า หมายถึง ข้าวที่เมื่อกะเทาะเปลือกออกแล้วสีของเมล็ดจะเป็น สีขาวใส มีแป้งอะ
มิโลเป็คติน เป็นส่วนประกอบ ประมาณ 63 - 91 %

ข้าวเหนียว หมายถึง ข้าวที่เมื่อกะเทาะเปลือกออกแล้วสีของเมล็ดจะเป็นสีขาวนุ่น มีแป้ง
อะมิโลเป็คติน เป็นส่วนประกอบ ประมาณ 98-99 %

ข้าวเปลือก หมายถึง ข้าวที่ยังไม่ผ่านการกะเทาะเปลือกออก

ข้าวพันธุ์ดี หมายถึง พันธุ์ข้าวที่ได้รับการรับรองจากกรมวิชาการเกษตร

การระบาดของโรค หมายถึง ความเสียหายของต้นข้าวที่เกิดจากการทำลายของ เชื้อรา
แบคทีเรีย และไวรัส

การระบาดของแมลง หมายถึง ความเสียหายของต้นข้าวที่เกิดจากการทำลายของ แมลงบั่ว
เพลี้ยกระโดดสีน้ำตาล และเพลี้ยกระโดดหลังขาว

ข้าวไวต่อช่วงแสง หมายถึง ข้าวที่ต้องการช่วงแสงหรือช่วงระยะกลางวันสั้นกว่า 12
ชั่วโมง เพื่อเปลี่ยนการเจริญเติบโตทรงลำต้น เป็นช่อดอกหรือรวง และเมล็ด

ข้าวไม่ไวต่อช่วงแสง หมายถึง ข้าวที่ต้องการช่วงแสงหรือช่วงระยะกลางวันยาวกว่า 12
ชั่วโมง เพื่อเปลี่ยนการเจริญเติบโตทรงลำต้น เป็นช่อดอกหรือรวง และเมล็ด

กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ได้ทำการศึกษาความสัมพันธ์ ระหว่างตัวแปรอิสระ (Independent Variables)
และตัวแปรตาม (Dependent Variables)

ตัวแปรอิสระ

